

DE TOEKOMST

02

VAN DUURZAAM TUINIËREN

Twee groene collega's met ieder een andere groene missie komen samen in mijn moestuin voor de fotoshoot. "Je tuinbonen direct uit de schil, superkort blancheren en heerlijk in je salade of met quinoa", adviseert Johanneke me, terwijl Indra foto's aan het maken is van Anne. Met z'n vieren, Johanneke, Anne, ikzelf en Indra dus, genieten we van wat er te vinden is in de tuin. Groen verbindt meteen, geen twijfel over mogelijk.

03

Auteur: Elma Vriezekolk
Fotografie: Indra Reijers

We kennen elkaar niet, dus stellen we ons voor. Johanneke Heijting, net terug van het onderhoud van een schoolplein: "Ik ben hovenier en zet mij vooral in voor ecologisch tuinieren. Mijn bedrijfsvoertuig is een elektrische fiets met fietskar. Af en toe huur ik een busje om materialen te halen of naar de kweker te gaan, maar meestal zit ik op de fiets. Waar mogelijk gebruik ik inheemse bomen, struiken en planten. Verder gebruik ik onbespoten plantgoed, bijvoorbeeld van de Vlieren in Horssen. Ik zorg goed voor de bodem, koppel regenpijpen af om het water de tuin in te leiden, gebruik eik en kastanje in plaats van tropisch hardhout. Dat soort dingen. Maar vooral: als ik in een tuin bezig ben werk ik met respect voor alles wat daar leeft".

Anne Wieggers, tuinontwerper en groenauteur, legde tot een paar maanden geleden nog tuinen aan, maar inmiddels is ze zo druk met zowel het schrijven van tuinboeken, haar werk als hoofdredacteur van het magazine Gardeners' World, tv-werk voor BinnensteBuiten van de KRO-NCRV, dat ze een klantenstop heeft ingelast. Anne: "Op deze manier bereik ik meer mensen dan met het aanleggen van tuinen, en hoe groener Nederland wordt, hoe beter. Zolang

Leer te houden van wat je hebt

- Johanneke -

er daarnaast tijd overblijft om in mijn eigen tuin aan de slag te kunnen ben ik supergelukkig”.

“Wat een geweldige dahlia’s”, roepen Anne en Johanneke. Daar ben ik dan weer blij mee, van mijn moeder gekregen: verschillende dahlia’s, dus iedere keer een verrassing welke kleur bloem er nu weer uitkomt. Zelf ben ik twee jaar geleden helemaal verzot geraakt op moestuinieren. Ik dacht dat ik zelf geen groene vingers had, maar ik ben het experiment gewoon aangegaan en ik moet zeggen dat je in twee jaar tijd ontzettend veel kunt leren. De mooiste les is misschien wel de bewustwording van alles dat groeit en bloeit. Ik was echt vergeten, of heb nooit geweten, hoe spruitjes groeien, hoe kolen zichzelf vormen en dat je van een teentje knoflook een volledig nieuwe bol kunt kweken. En zo nog veel meer!

Ik besepte me dat ik dit geluk en plezier iedereen wel gunde en ontwikkelde het concept Moeztuyn. Het project inspireert organisaties om een tuin of moestuin bij het bedrijf aan te leggen, waarin medewerkers even kunnen vergaderen of afschakelen van hun werk, in beweging komen en van waaruit ze samen gezond kunnen eten. Daarnaast draag je daarmee bij aan vergroening en biodiversiteit. Kortgezegd: een plek voor verbinding, vitaliteit en vergroening.

Johanneke kijkt ondertussen wat er allemaal aan zit te komen in de moestuin. Ik vraag haar hoe zij ooit is begonnen met het ecologisch tuinieren. Johanneke: “Mijn eerste eigen tuin was een daktuin in Amsterdam. Daar heb ik ongelooflijk veel geleerd. De belangrijke overgang die veel nieuwe tuinbezitters moeten maken: leer te houden van wat je hebt. Toen ik begon, hield ik bijvoorbeeld helemaal niet van Sedums en dat soort planten met een heel dikke huid. Toen ik wegging, stond het vol met Sedums en Huislook; heel taaie vetplanten. Want die overleven daar, in zon en wind, met amper water. Ik merk dat ik nu bij klanten veel bezig ben met ze te helpen zo’n overgang te maken. Als je serieus bezig bent met spaarzaam water geven, dan zul je op de Nijmeegse zandgrond je beeld moeten aanpassen van hoe

een tuin er in de zomer uitziet. Na die daktuin heb ik op een Schots eiland de groentetuin van een gemeenschap onder m’n beheer gekregen en daarna ben ik zo’n acht jaar in verschillende Britse tuinen met voedsel verbouwen bezig geweest; ook een belangrijk onderdeel van duurzaam tuinieren. Je kunt in een klein tuintje al gauw meer tomaten, bonen en kruiden verbouwen dan je lief is. En iedere tuin moet een fruitboom. Of tenminste een paar bessenstruiken.”

Ik ben benieuwd naar Anne’s verhaal. Hoe is de liefde voor tuinieren bij haar ontstaan?

Anne: “Mijn moeder vertelde mij dat er nooit een foto van mij te maken was als kind. Een toefje haar boven de planten uit was alles wat je erop kreeg. Ik gaf haar jaar in jaar uit, voor zowel haar verjaardag als Moederdag, planten cadeau omdat ik die zelf zo mooi vond. Het leek haar daarom goed mij maar een eigen stukje grond in de tuin te gunnen, en zo geschiedde. Ik ben eigenlijk nooit opgehouden met tuinieren. Zelfs toen ik Kunstgeschiedenis studeerde was mijn keuken één grote jungle van tomaten en bloemen. Toen ik in Rome woonde om een archeologisch gebied te bestuderen voor mijn studie was ik eigenlijk meer bezig met de wilde bloemen die er bloeiden, en bij het bezoeken van historische landhuizen raakte ik de

De smaak van het eten uit je moestuin is anders, geweldig

- Elma -

groep altijd kwijt omdat ik in de bijbehorende historische tuinen veel gelukkiger was. Toch durfde ik niet te geloven dat ik er mijn werk van kon maken, want werk dat was toch iets wat moest, en wat niet perse leuk was? Daar heb ik gelukkig op terug

kunnen komen! Als je van je werk houdt, werk je geen dag in je leven, en zo voelt dat echt voor mij.”

VERBINDING MET DE NATUUR

Johanneke: “Als ik op m’n knieën in een tuin zit te wieden, zoom ik langzaam in op al die kleine diertjes die daar leven en voel ik me erg verbonden met de natuur. Als ik daar weer uitstap merk ik soms extra scherp hoe afwezig die verbinding bij veel mensen is. En door veel vanuit dat perspectief van die kleine diertjes de wereld in te kijken, wordt het idee dat je als mens een stukje grond kunt bezitten, steeds merkwaardiger. Inheemse volkeren snaptten het concept dat je grond kunt kopen ook helemaal niet. Een bekend en pijnlijk verhaal dat onze huidige wereld gevormd heeft. Ik zou dat perspectief weer een beetje terug willen brengen. En dat betekent niet dat ik denk dat je je schutting maar moet gaan afbreken; nee. ’t Is meer dat je in je houding tot wat jouw tuin is een stapje terug doet en beseft dat heel veel medebewoners van die tuin, zichtbaar en onzichtbaar, al lang voor jou aanwezig waren en evenveel recht op dat stukje grond hebben als jijzelf”.

HET BELANG VAN GROEN

Anne gaat verder: “Met jouw tuin, balkon, of zelfs maar die ene bloempot bij de deur of een geadopteerde boomspiegel kun jij het verschil maken. Onze natuur heeft dat hard nodig, want het staat er niet best voor. Ik kan nu met allemaal heftige cijfers gaan strooien over uitstervende insecten door pesticiden, het verdwijnen van de natuur, en klimaatverandering, maar dat doe ik nu even niet want het goede nieuws is, dat er iets aan te doen is, en wel in onze eigen tuintjes. Niet alleen voor de biodiversiteit is tuinieren belangrijk. Ook voor je mentale gesteldheid is groen van enorm belang. In het VK zijn ze zelfs al zover dat tuinieren wordt voorgeschreven door dokters om psychische klachten te verminderen. Ik merk dat zelf ook. Wanneer ik in mijn tuin ben, ik hoor de vogels, zie de bijen en als ik tuinier valt alles van me af. Op de automatische piloot sla ik aan het tuinieren en ik ga als een opgeruimd mens weer naar binnen.”

TIPS OM DUURZAAM TE TUINIEREN

Zowel Johanneke als Anne hebben nog wel wat tips voor de lezers van BEP Magazine.

Anne: Denk niet dat het moeilijk is om te tuinieren en denk vooral ook niet dat tuinieren voor de natuur automatisch een wildernis betekent. Een tuin die goed is voor de biodiversiteit kan prachtig zijn. Koop je planten bij een echte kweker. Veel mensen denken dat ze niet kunnen tuinieren, omdat hun planten uit tuincentra al snel het loodje leggen. Dat zegt niets over jouw groene vingers, maar

Gardening is like therapy and you get tomatoes

- Anne -

wel over jouw aankoop. Planten van een goede kweker groeien buiten, zonder kunstlicht, kunstmest, overdreven veel water en pesticiden. Zij zullen het wel goed doen in jouw tuin, in tegenstelling tot die uit het tuincentrum (ook weleens plofplanten genoemd), die zich wezenloos zullen schrikken van de normale omstandigheden buiten, na zo vertroeteld te zijn in een kas.

Johanneke: "Ik kan iedereen het boek 'Planten van Hier' (Henny Ketelaar e.a.) aanraden. In de eerste hoofdstukken wordt helder en met urgentie uitgelegd waarom iedereen inheemse planten in zijn of haar tuin, straat en wijk zou moeten planten en zaaien. Voor veel insecten hangt hun leven ervan af. Het is een prachtig geïllustreerde A-Z van inheemse vaste planten die goed als tuinplant te gebruiken zijn. En probeer planten te kopen die gegarandeerd onbespoten zijn."

Zelf wil ik vooral zeggen: begin gewoon in je tuin of moestuin. Stap voor stap. Je

kunt alles opzoeken en experimenteer er gewoon op los. Als iets niet lukt, dan doe je het de volgende keer anders. En je zult ook zien dat er veel dingen vanzelf lukken. Als kers op de taart: de smaak van alles uit je eigen moestuin is zo geweldig. Wees niet te streng voor jezelf en maak kleine stappen naar duurzaam tuinieren door zelf je compost te gaan maken en geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken. En laat de beestjes gewoon hun werk doen: de lieveheersbeestjes zijn dol op bladluis. Om slakken te weren kun je een mengsel van koffiedik en eierschalen om je sla heen gooien. Voor mij heeft het tuinieren ook een heel positief effect op m'n creativiteit voor mijn werk. Als ik een programma moet schrijven voor een bijeenkomst en ik mis inspiratie, dan ga ik even in de tuin werken. Tijdens het wroeten stromen alle ideeën binnen.

BLIK OP DE TOEKOMST

Ik vraag hen nog hoe zij naar de toekomst van duurzaam tuinieren kijken. Verwachten ze een toename van het aantal duurzame tuinders?

Anne: "Veel jonge mensen omarmen tuinieren als nooit tevoren. Kon ik een aantal jaren terug echt nog om leeftijds-genoten met dezelfde passie verlegen zitten, nu is dat wel anders. Wachttijden voor volkstuinen lopen op tot jaren, biologische planten zijn niet aan te slepen en kwekers roepen dat ze hopen op concurrentie, omdat de zaken veel te goed gaan. Mijn boeken, die heel toepasselijk voor dit stuk 'Duurzaam tuinieren' en Duurzaam tuinieren voor kinderen' heten lopen erg goed. Dus ja, ik ben best optimistisch."

Johanneke: "Ik wou dat ik ook zo optimistisch kon zijn, maar als ik zie wat voor pesticiden nog gewoon te koop zijn, denk ik wel eens dat die interesse in duurzaam te weinig en te laat is, ook op politiek niveau. Er zou echt een grote omslag in denken nodig zijn. Een Head Gardener waar ik ooit onder werkte zei: 'If you can't kill a slug (red: naaktslak), you're not a real gardener.' Dat zou ik willen omdraaien: 'If you can't love a slug, you're not a real gardener.'"

Wat een mooie kennismaking was dit. Veel van wat Johanneke en Anne zeggen herken ik wel. Hoe je anders naar je tuin, je eten, de bodem en de dieren gaat kijken als je er zelf moeite en aandacht in stopt. Ik voel me nederig als ik in de tuin aan het werk ga, want het functioneert voor een groot deel ook prima zonder mij.